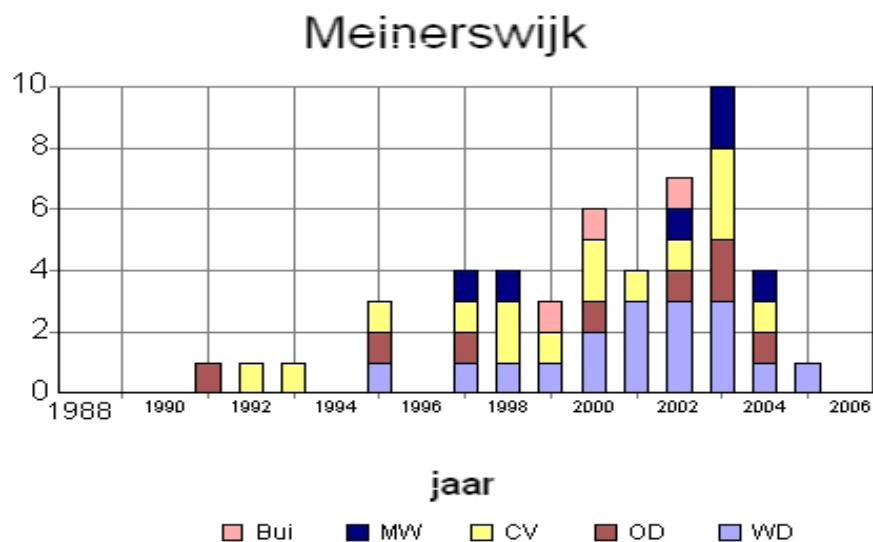

Meinerswijk. D opkomst en val van de Kwartelkoning

Jan Schoppers

Binnenkort verschijnt het rapport over het beschermingswerk 'Kwartelkoningen in Nederland in 2006' (Schoppers & Koffijberg 2007) en alle tellers zullen het toegestuurd krijgen. Andere kunnen het bestellen bij SOVON of inzien via www.kwartelkoning.nl Hieronder een korte bijdrage uit dat rapport over de Kwartelkoningen in Meinerswijk.

Het gebied is vanaf 1988 jaarlijks onderzocht op alle broedvogels (Klaassen & Erhart 2000) en daarnaast ook via de simultaantellingen voor de Kwartelkoning. In 1992 werd er begonnen met graafwerkzaamheden voor de natuurontwikkeling in Meinerswijk en deze zijn eind vorige eeuw afgerond. De begrazing is er vanaf 1993 en het aantal hectares/volwassen dier lag tussen de 3-4 in de winter en in de zomer rond de 3 ha. De eerste maal dat de Kwartelkoning tijdens de onderzoeksperiode werd vastgesteld was in 1991 met één roepend mannetje (figuur 1). De jaren daarna varieerde het aantal tussen 0 en 3 maar vanaf 1997 is de soort jaarlijks vastgesteld. Tot en met 2003 is er een geleidelijke toename vastgesteld en vooral 2002 en 2003 met 7 en 10 mannetjes was succesvol. In de twee jaren erna zijn de aantallen dramatisch afgenomen en in 2006 was de soort voor het eerst in 10 jaar niet aanwezig. De aantalontwikkeling in Meinerswijk vertoont overeenkomsten met de landelijke want vanaf 1997 is de soort toegenomen en in de recente jaren een sterke afname. De toename in Meinerswijk was een geleidelijke terwijl die landelijk sterk was. De afname vanaf 2004 is zowel landelijk als in het gebied zeer sterk.

Figuur 1. Aantalontwikkeling van de Kwartelkoning in Meinerswijk (250 ha) in 1990-2006. Onderverdeling gebied met () opp. geschikt habitat: MW Meginhardweg (7 ha), CV Centrale Vlakte (14,5), OD westelijke weide Oost-Doorlaatbrug (6,5), WD westelijke weide West-Doorlaatbrug (18) en Bui net buiten gebied (binnendijs of aanliggende uiterwaard).

Meldingen voor 1988 zijn in 1969 (1-2), en in 1976-1985 werd de soort jaarlijks vastgesteld met maxima in 1979 (8) en in 1983-84 (2) (Lensink 1993).

Het gebied is onderverdeeld in een aantal locaties waar in de afgelopen 15 jaar roepende Kwartelkoningen werden gehoord. De Meginhardweg is voornamelijk hooiland en de overige locaties natuurontwikkeling met begrazing. Vanaf 1997 is per locatie het gemiddeld aantal roepende mannetjes/jaar berekend en daarvan het aantal/100 ha. Opvallend is, ondanks de verschillen in oppervlakte en de (jaarlijkse) aantallen, dat de dichtheid sterk overeenkomt tussen de vier locaties en ligt tussen 9,2 mannetjes/100 ha (CV) en 10,3/100 ha (OD). Wat betreft de vestiging is er wel een verschil tussen de vier locaties want de eerste vogels worden doorgaans in mei gehoord in de westelijke wei (OD en WD). Eind mei en juni is er vaak pas de vestiging langs de Meginhardweg en de Centrale Vlake en bij het laatste gebied (laag gelegen en lang nat) soms pas in juli.

In een uitwerking van het effect van natuurontwikkeling in het rivierengebied lijkt het erop dat gemiddeld zo'n 8 jaar na de start het aantal Kwartelkoningen afneemt hoewel het niet significant was (van Dijk et al 2005). Hoewel de afname in Meinerswijk wat later optreedt is het wel een bevestiging van die uitwerking. Waarschijnlijk wordt de vegetatie na zo'n 8 jaar te dicht en ruig waardoor de Kwartelkoning er zich niet meer goed en snel in kan bewegen. Wellicht zou ook de voedselsituatie kunnen veranderen maar de toename van soorten als Veldleeuwerik, Graspieper, Sprinkhaanzanger en Grasmus in dezelfde uitwerking welke in vergelijkbaar habitat zitten als de Kwartelkoning lijkt dat tegen te spreken.

Spannend is het nu of de Kwartelkoning in 2007 weer van zich laat horen of dat het gebied echt ongeschikt geworden is voor de soort? Over enkele maanden (mei en juni) weten we meer.

Literatuur

Van Dijk A.J., Dijkse L., Hustings F. Koffijberg K., Schoppers J., Teunissen W., van Turnhout C., van der Weide M.J.T., Zoetebier D. & Plate C. 2005. Broedvogels in 2003. SOVON-monitoringrapport 2005/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Klaassen O. & Erhart F. 2000. Broedvogels in Uiterwaardenpark Meinerswijk in 1999; Met overzicht cab 1988-99. Rapport Vogelwerkgroep Arnhem e.o. 2000-2, Arnhem.

Lensink R. (Vogelwerkgroep Arnhem eo) 1993. Vogels in het Hart van Gelderland. Uitgeverij KNNV/Stichting Uitgeverij SOVON..

Verbeek P.J.M. & Scherpenisse-Gutter M.C. 2005. Stitse Waarden (Middelwaard & Varijsche Plaat). Monitoring en beheer. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.